

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U003668

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 23-12-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Івашенко Тетяна Володимирівна

2. Tetiana V. Ivashchenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 033

Назва наукової спеціальності: Філософія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філософія

Дата захисту: 10-12-2024

Спеціальність за освітою: 033 Філософія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 0337824

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 02.11.19

Тема дисертації:

1. Філософсько-антропологічні репрезентації невербальної комунікації в освітньо-виховних практиках
2. Philosophical and Anthropological Representations of Non-Verbal Communication in Educational Practices

Реферат:

1. У дисертації здійснено комплексний аналіз філософсько-антропологічних репрезентацій невербальної комунікації у сучасних освітньо-виховних практиках. Автором застосовано філософсько-антропологічну експлікацію щодо поняття невербальної комунікації та визначено його онтологічний статус; проаналізовано еволюцію підходів до розуміння невербальної комунікації у історико-філософській, антропологічній, культурологічній та соціологічній ретроспективах. У ході дослідження здійснено концептуалізацію феномену невербальної комунікації у вимірі семіотики освіти й обґрунтовано можливість використання семіологічного підходу як методологічної платформи дослідження новітніх недискурсивних освітньо-виховних практик. Наскрізно у дисертації є артикуляція евристичного потенціалу невербальних засобів комунікації у формуванні мережевого простору сучасної освіти. Доведено, що у сучасному освітньому просторі відбувається перехід від лінійного тексту до багатовимірної поліканальної гіпертексту, що

практикує візуальність, семантичний лаконізм, іконографіку. Різноманітні форми реальної та віртуальної саморепрезентації, комунікації та віртуальних асоціацій, що мають місце у транзитивному цифровому суспільстві, трансформують освітню діяльність, когнітивні та ідентифікаційні процеси, культурно-символічні коди, які визначають сутність людини як суб'єкта освіти. Значна частка комунікацій, і це безпосередньо стосується освітньої галузі, відбувається у віртуальному просторі, організованому у форматі ущільненого гіпертексту, який все більше віддаляється від вербальних засобів спілкування і уподібнюється інтертекстуальній нелінгвістичній різомі, що і продукує дискурсивно-мережевий хаосмос суб'єктів освіти. У ході дослідження проаналізовано різноманітні практики візуалізації освіти як парадигмально нового підходу до осмислення природи візуального зображення в інформаційному суспільстві; розглянуто інтерактивні ритуали як складову освітніх практик. Автором здійснено інтерпретацію поняття довілля як знаково-символічного простору самоідентифікації суб'єкта освіти. Значну увагу приділено особливостям формування невербального мислення і невербальної свідомості в умовах інтенсивного розвитку інформаційно-мережевого освітнього простору. Доведено, що першочергове значення феноменологічної концепції тілесності для освітньої галузі полягає в її виховному потенціалі. Розробка морфології тілесності, як методологічного освітнього інструментарію, відкриває широкі можливості для усвідомлення учасниками освітнього процесу своєї ідентичності, стримування егоцентричності. Авторкою виявлено ризики та з'ясовано перспективи самоідентифікації особистості, у зв'язку із розширенням позадискурсивної освітньої реальності. Також доведено освітньо-виховне значення мемів, емодзі, подкастів тощо як засобів формування і декодування складних морально-етичних концептів у просторі освіти. За результатами теоретико-концептуальних узагальнень обґрунтовано умови і напрями реалізації нового педагогічного семіозису, акцентованого на засобах невербальної комунікації, що сприятимуть адекватному самовизначенню і самоідентифікації особистості у комунікативному просторі цифрової епохи. Основні складові наукової новизни, що виносяться на захист конкретизуються в таких положеннях: Уперше: – розкрито антропологічну насиченість концепту «невербальна комунікація», який в умовах формування комунікативного простору нового типу (мережевого, інформаційного, цифрового) набуває все більшої актуальності, що зумовлює необхідність докорінного перегляду змісту й методики навчання і виховання; – доведено, що сучасні технології навчання мають апелювати до формування продуктивних когнітивних стереотипів – когнітивних феноменів, що актуалізуються несвідомо і виражаються переважно за допомогою невербальних засобів комунікації; – обґрунтовано освітньо-виховний потенціал невербальної комунікації у історико-філософській, антропологічній, культурологічній та соціологічній ретроспективах; – концептуалізовано феномен невербальної комунікації у вимірі семіотики освіти й обґрунтовано можливість використання семіологічного підходу як методологічної платформи дослідження новітніх недискурсивних освітньо-виховних практик сучасного простору освіти; – визначено напрями формування та обґрунтовано умови реалізації нового педагогічного семіозису, акцентованого на засобах невербальної комунікації, що сприятимуть самовизначенню і самоідентифікації особистості у комунікативному просторі цифрової епохи. Уточнено: – теоретичну модель паралінгвістичної семіотики, у якій представлено структуру невербальних знаків, з позиції унормування поліканальності комунікації у сучасному просторі освіти; – значення і способи декодування іконічних знаків (як умовних, немотивованих, конвенційних), що відображають почуттєвий субстрат, оформлений у візуальних образах;

2. The dissertation provides a comprehensive analysis of philosophical and anthropological representations of non-verbal communication in modern educational practices. The author uses a philosophical and anthropological explication of the concept of non-verbal communication and defines its ontological status; analyses the evolution of approaches to understanding non-verbal communication in historical, philosophical, anthropological, cultural and sociological retrospectives. The study conceptualises the phenomenon of nonverbal communication in the dimension of semiotics of education and substantiates the possibility of using the semiological approach as a methodological platform for the study of the latest non-discursive educational practices. Articulating the heuristic potential of non-verbal means of communication in forming the network space of modern education is central to the dissertation. It is proved that in contemporary educational space there is a transition from linear text to a

multidimensional channel hypertext that practices visuality, semantic laconicism, and iconography. Various forms of real and virtual self-representation, communication, and virtual associations that take place in a transitive digital society transform educational activities, cognitive and identification processes, and cultural and symbolic codes that define the essence of a person as a subject of education. A significant share of communication, and this is directly related to the sphere of education, takes place in the virtual space, organised in the format of dense hypertext, which is increasingly moving away from verbal means of communication and is likened to an intertextual non-linguistic rhizome which produces a discursive network chaos of educational subjects. The study analyses various practices of visualisation of education as a paradigmatically new approach to understanding the nature of visual representation in the information society; interactive rituals are considered a component of educational practices. The author interprets the concept of environment as a sign-symbolic space of self-identification of the subject of education. Considerable attention is paid to the peculiarities of forming non-verbal thinking and non-verbal consciousness in the intensive development of information and network educational space. It is proved that the primary importance of the phenomenological concept of corporeality for the educational sphere lies in its educational potential. The development of the morphology of corporeality as a methodological educational tool provides vast opportunities for the participants of educational process to understand their identity and restrain egocentricity. The author identifies the risks and prospects of the individual's self-identification in connection with the expansion of a non-discursive educational reality. The author also proves the educational value of memes, emojis, and podcasts as a means of forming and decoding complex moral and ethical concepts in educational space. Based on the results of theoretical and conceptual generalisations, the conditions and directions for implementing a new pedagogical semiosis focused on the means of non-verbal communication that will contribute to adequate self-determination and self-identification of the individual in the communicative space of the digital age are substantiated. The main components of scientific novelty submitted for defense are specified in the following statements: For the first time – the anthropological saturation of the concept of 'non-verbal communication' is revealed, which in the context of the formation of a new type of communication (network, information, digital) space is becoming increasingly relevant, which necessitates a radical revision of the content and methods of education; – modern teaching technologies are proven to appeal to the formation of productive cognitive stereotypes – cognitive phenomena that are actualised unconsciously and expressed mainly through non-verbal means of communication; – the educational potential of non-verbal communication in historical, philosophical, anthropological, cultural and sociological retrospectives is substantiated; – the phenomenon of non-verbal communication in the dimension of education semiotics is conceptualised, and the possibility of using the semiological approach as a methodological platform for researching the latest non-discursive educational practices of modern educational space is substantiated; – the directions for forming and the conditions for implementing a new pedagogical semiosis focused on the means of non-verbal communication that will promote self-determination and self-identification of the individual in the communicative space of the digital age are determined.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Іващенко Т. В. Меметичний підхід у контексті формування етико-морального дискурсу засобами невербальної комунікації / ed. V. Voronkova. Humanities studies : collection of scientific papers.

Zaporizhzhia : Helvetica, 2023. № 17 (94). P. 14–21.

- Іващенко Т. В. Герменевтика тілесності Г. Плеснера у контексті розвитку невербальних практик людської комунікації. Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2023. № 59, т. 4. С. 93–104.
- Іващенко Т. В. Візуалізація як невербальний засіб педагогічного семіозису у сучасному комунікативному просторі. Освітній дискурс : зб. наук. пр. 2023. Вип. 47 (12). С. 101–111.
- Іващенко Т. В. Досвід тілесності у невербальних освітніх практиках: когнітивно-феноменологічний ракурс. Освітній дискурс: зб. наук. пр. 2024. Вип. 49 (4–6). С. 49–58.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Борисов Володимир Андрійович
2. Volodymyr A. Borysov

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7468-727X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бойченко Михайло Іванович
2. Михайло І. Бойченко

Кваліфікація: к.філос.н., доц., 09.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1404-180X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Воронкова Валентина Григорівна

2. Valentyna H. Voronkova

Кваліфікація: д.філос.н., професор, 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0719-1546

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Триняк Майя Вікторівна

2. Maiia V. Tryniak

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4981-8535

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Радіонова Наталія Василівна

2. Nataliia V. Radionova

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7624-5539

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Осіпова Тетяна Федорівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Осіпова Тетяна Федорівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Новолокін Антон Володимирович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна